

כתובות פז

עניין: אבא שאול בן אמא מרים

תוסי' ב"ב קמט. ד"ה רב מרי

איטפל בקרובתך על כן נראה דהא דלמרינן צעלמא^ט רב מרי צרה דצת שמואל אחר הוה ושמואל הוה שנוכר אציו צפרק מי שהחטיק (שבת דף קנד.) ומה שקורא אותו על שם אמו לפי שרצה ליחסו אחר שמואל כדלשכתן^י ורצנא עוקצא ורצנא נחמיה בני צרתיה דרב וכן רבי שמעון בן פזי ואבא שאול בן אמא מרים (כתובות פז.): כ"ט (ב) דאיתיה בירושא איתיה במתנת שביב מרע. נראה לי דאם היו לגר צניס איתא

רבי צדוק הכהן מחשבות חרוץ אות ז'

[כז] וקיינוח זה על ידי הפרה המולידה העגל, שהמתקת כל דבר הוא בשרשו, והשורש נקרא אימיה בכמה דוכתי, כמו בחגיגה (טו, ב) כל עמר דהוה נקי אגב אימיה כו'.⁸⁴ ולא אבוה, כי האם היא השורש הנגלה, מה שאין כן האב הוא בהעלם. ועל כן אמרו בפרק במה אשה (שבת סו, ב) כל מנייני בשמיה דאימיה.⁸⁵ ובזוהר שמות י"ז ריש עמוד ב' דמכשפים מזכירים שם אמו, ושם איתא הטעם דבר שאין בו חשדא. ונראה הכונה גם כן כמו שכתבנו כי כל כחם הוא בנגלה ולא בפנימיות הדבר ובהעלם כלל, דכל כחם רק מצד התגלות עולם הזה והאם היא השורש הנגלה. מה שאין כן האב הוא שורש הנעלם, דבעולם הזה אין מבורר ואית ביה חשדא, ובזה אין להם שייכות וכח שליטה עד שורש הנעלם בעולם הזה. ועיין בזוהר לך פ"ד

שו"ת חתם סופר אה"ע ח"ב סי' כה

וע"ד שאלתו אם א"א לברר שם אביו אם לא נוכל לכתוב שם אמו פלוני הנולד מפלונית. הנה מדאמרו חז"ל ב"ב קע"ג ע"א גבי ב' יב"ש ישלשו ויכתבו כהן או דורות, ולא אמרו יכתבו שם אמו כמו אבא שאול בן אימא מרים [כתובות פ"ז ע"א] ור"ש בן פזי, ש"מ לא שפיר דמי למיעבד הכי. והרא"ש בתשו' כלל ט"ו סוף סי' ד' מייתי ראייה מדלא שינו שמם ש"מ אין לשני יב"ש תקנה בזה, וה"נ אימא מדלא כתבו שם אמותם ש"מ אין תקנה בזה. וראיתי בספר תשובה מאהבה ח"א סי' נ"ב הנ"ל אות וי"ו פ"א היו פה ב' יב"ש גם שמות דורות היו משולשין, גם ארוך וגוף לא היה בהו סימן, וסמכו חכמי פראג על מהר"י מינץ בסדר גט סי' מ"ה ומהר"ו (סי' כ"ג) לכתוב חנוך משפחה יע"ש, ולא השכילו לכתוב בשם אמם. ויותר תימה למה נדחקו קדמונינו כבש"ע סי' קכ"ט סעי' כ' וקצת אית ביה סכנה, יותר היה ראוי לכתוב שם אם כמו רב מרי בר רחל בנו של איסור גיורא. ועכצ"ל אין אדם ניכר לרבים בשם אמו כמו בשם אביו שקורין לתורה וחותם בו, והני רבנן גדולים אבא שאול בן אימא מרים ורב מרי בר רחל ור' שמעון בן פזי אינהו הוי פקיעי בהאי שמא, ולא כל הרוצה ליטול שם אמו יטול. ואפשר מ"מ נוכל ליקח לסימן בשני יב"ש חניכת האם המפורסם כגון ר' שמואל אידל"ש ז"ל, או כגון חות יאיר שהי' נקרא כן בלשון בני אדם ועל שם זקנתו הוה שגידלה אותו. שוב מצאתי כן בספר גט פשוט סי' קכ"ט סקנ"א. מיהו בשתוקי ואסופי התיר לכתחלה לכתוב שם אמו, דלא כדגול מרבבה [שם ס"ט] שדבריו מאיסור גיורא אינם מוכרחים, ונעלם ממנו יואב בן צרויה ושאר שמות שזכרתי לעיל, וכל כיוצא בזה. ועיי' ש"ע י"ד סי' רמ"ב סעי' יו"ד, ע"כ אקצר

ספר חסידים

רמב הנהגה מן המצות שהניחו לזכר נשמת המתים בתוך שנה לפטירתו צריכים הנהגים ממנו לומר והוא רחום יכפר עון בזאת ההנאה שאני נהנה על אודות פלוני ב"ר פלוני [א] וחטאתו תכופר ונפשו בטוב תלין על גורל הצדיקים בטוב

מקור חסד לרבי ראובן מרגליות

רמב. [א] הנה פה בהזכרת שם הנפטר נקט רבינו בן פלוני, וכן נהוג בהזכרה ובקשת אל מלא רחמים, וע' ברכות י"ח ב בשמואל דאול לחצר מות ואמר בעינא אבא. בר אבא ולא אמר בר סלונית, מוכח שהזכיר שם אבי אביו ולא שם אם אביו (וע' בפנים יפות בהעלותך פס' אל נא תהי כמת שדבריו תמוהים), ויתכן שזהו כאשר הביא הרמב"ן בר"פ תזריע שהאם נותנה החומר והאב הצורה ובכך כשמתפללים על בריאת הגוף מזכירים האם אבל כשמתפללים על נשמת הנפטר מזכירים שם האב, וגם לאשר חלק אמו בשר ודם בלה ונרקב ואך מחלק האב שהן העצמות מתקיים הנסכא שממנו התחיה. [ב] ראה בסוף זה הספר בקונטרס חסדי עולם.

בזה ט:

